

Sankt Måns 21

RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459
Sankt Måns 21, Lunds stad & kommun, Skåne län

Arkeologisk förundersökning samt schaktningsövervakning
2020

Sofia Lindberg

Titel: Sankt Måns 21

Författare: Sofia Lindberg

Kulturmiljörapport: 2021:5

Omslagsbild: Parkskolan, okänt årtal. Förmodligen en numera borttagen labyrint i förgrunden.
Kulturens LB-arkiv, A1585.

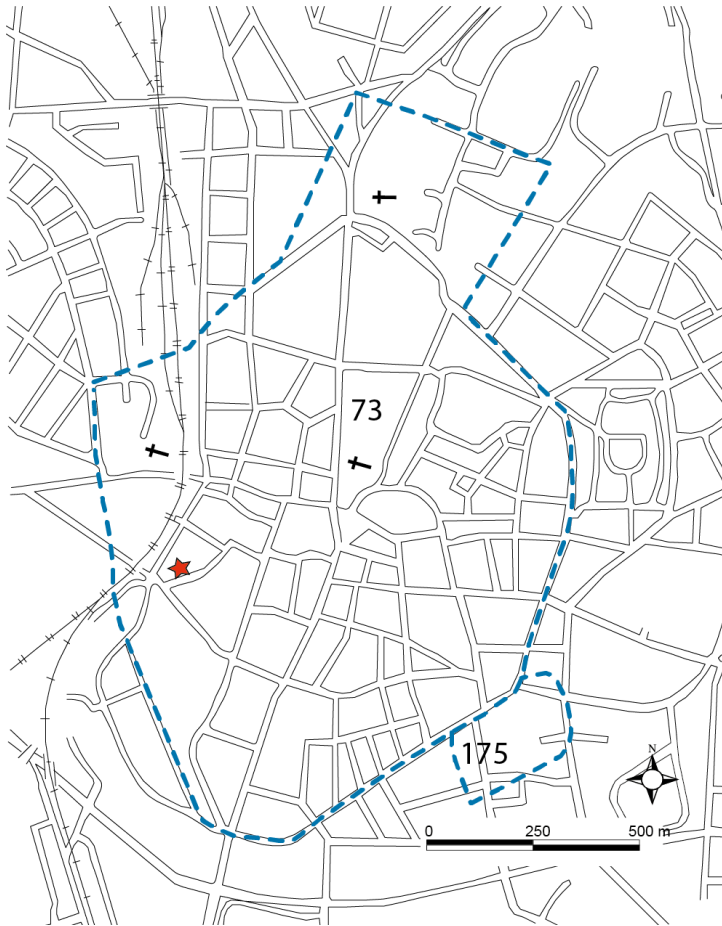
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	4
Arkeologisk förundersökning (A2020_0039).....	7
Arkiv- och rapportstudie (steg 1)	7
Ledningsschakt i direkt anslutning till undersökningsområdet	18
Geoteknisk undersökning (steg 2).....	19
Rekommendation efter steg 1 & 2.....	19
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning (A2020_0056)..	20
Genomförande och resultat.....	22
Sammanfattning av iakttagelser.....	26
Kulturlagerstatus.....	27
Förslag på fortsatta åtgärder.....	27
Administrativa och tekniska uppgifter 2020_0039.....	28
Administrativa och tekniska uppgifter 2020_0056.....	29
Referenser.....	30
Arkiv	30
Bilagor	31

Sammanfattning

- Lunds kommun planerade för en tillfällig etablering av skolpaviljonger på Parkskolans skolgård i Lunds innerstad: Parkskolan är belägen inom Lunds stadslager (RAÄ73/L1988:5459).
- Kulturen har utfört en arkeologisk förundersökning i form av en genomgång av antikvariskt källmaterial och övervakning av geoteknisk undersökning inom fastigheten Sankt Måns 21, Lunds stad (Lst dnr 431-4493-2020, Kulturens projektnr A2020_0039). Arbetet utfördes i april 2020 och genererade en sammanställning av fornlämningens karaktär och status i området, vilket fungerade som underlag för Länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.
- Efter förundersökningen beslutade Länsstyrelsen att en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning skulle utföras i samband med etableringen av paviljongerna och grävning för nya, anslutande, ledningar (Lst dnr 431-17375-2020, Kulturen projektnr A2020_0056). Det arkeologiska fältarbetet utfördes under juni och juli 2020.
- Vid undersökningen berördes framförallt raseringsmassor från rivningen av kvarterets tidiga 1800-talsbebyggelse, några fragmentariska spår efter densamma samt stora, yttäckande odlings- /bakgårdslager daterade från tidigmodern tid och framåt. Även ytan på en möjlig brunn exponerades.
- Kulturlagren var torra och homogeniserade men skiftade karaktär på ungefär 0,6 m djup och blev bli mörkare och fuktigare med endast ett sporadiskt inslag av tegel men desto mer träkol. På samma nivå framkom enstaka stenar som skulle kunna utgöra absoluta toppen på en fortsättning på den väg som påträffades i samband med en utbyggnad av Parkskolan 1932. I någon sektion nåddes moränen på ca 1 m djup.
- Inga ytterligare arkeologiska insatser är nödvändiga.

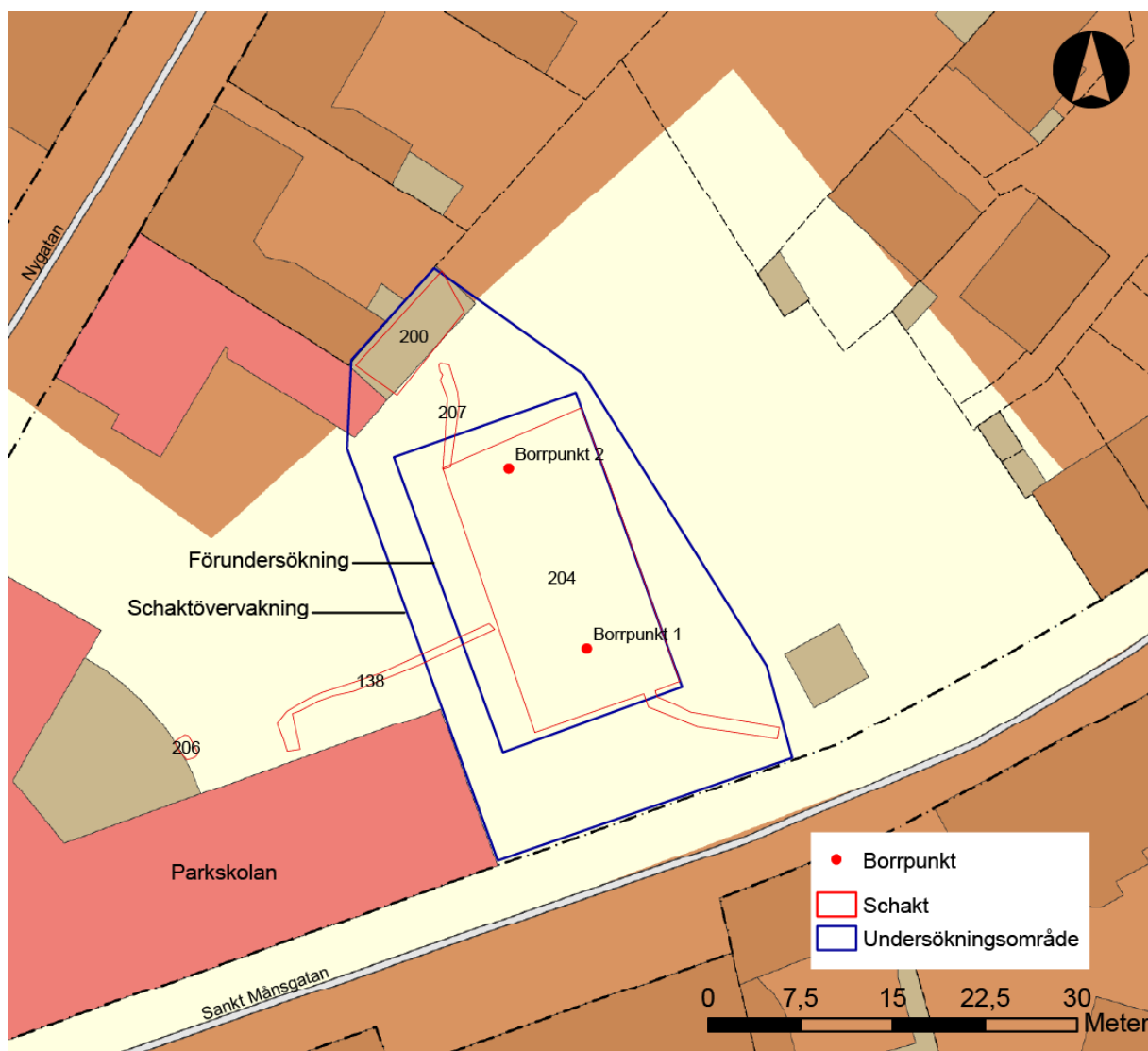
Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämnning RAÄ 73, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna. I det aktuella lämningsregistret Fornsök motsvaras RAÄ 73 av lämningsnummer L1988:5459.

Inledning

Med anledning av att Lunds kommun planerade för tillfällig etablering av bodar för skolverksamheten på Parkskolan i Lund, utförde Kulturen en förundersökning i form av en genomgång av antikvariskt källmaterial och övervakning av geoteknisk undersökning inom fastigheten Sankt Måns 21, Lunds stad (Lst dnr 431-4493-2020, Kulturens projektnr A2020_0039). Arbetet utfördes i april 2020. Syftet var att skapa ett fullgott kunskapsunderlag för bedömning av kulturlagens beskaffenhet och mäktighet inför den fortsatta handläggningen av ärendet. Uppdraget var uppdelat i tre delar. Förundersökningens två första moment utgjordes av genomgång och analys av tidigare arkeologiska insatser i kvarteret (steg 1) och övervakning av en geoteknisk undersökning (steg 2) (fig. 2). Om behov ansågs föreligga skulle steg 1 och 2 kompletteras med en fullständig arkeologisk förundersökning, av tillräcklig omfattning och kvalité för att kunna fungera som planeringsunderlag för en arkeologisk undersökning (steg 3). Efter att steg 1 och 2 utförts gjorde Kulturen, i samråd med länsstyrelsen, bedömningen att det underlag som

framkommit var tillräckligt för att bedöma att fornlämningen i området skulle tåla en tillfällig övertäckning utifrån de förutsättningar som Lunds kommun angivit i ansökan.

Länsstyrelsen beslutade att en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning skulle utföras i samband med etableringen av bodarna och grävning för nya, anslutande, ledningar (Lst dnr 431-17375-2020, Kulturen projektnr A2020_0056). Det arkeologiska fältarbetet utfördes under juni och juli 2020. Ingreppet i fornlämningen kunde minskas genom att en del ledningar isolerades och kunde förläggas i gammalt schakt eller inom ytan för paviljongen (fig. 2).

Figur 2. Undersökningsområden respektive grävda schakt. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Fornlämningsmiljö

Kvarteret Sankt Måns ligger i den sydvästra delen av Lunds medeltida stadsområde, L1988:5459 (fig. 1). Kvarteret, som idag begränsas av Västergatan i nordost, Sankt Mångsgatan i sydost, Svanegatan i sydväst och Nygatan i nordväst, var ursprungligen avsevärt större (fig. 3).

Kring kvarterets äldsta historia finns få uppgifter att hämta, då varken anteckningar i 1691-års sjättepenningsslängd eller äldre arrendebrev kan knytas till området (Andrén 1984:104). Undersökningsområdet berör ett kvarter som är förhållandevis lite utforskat arkeologiskt och historiskt. Det är dock troligt att bebyggelsen i kvarteret främst har varit orienterad mot de medeltida gatorna Svanegatan och Sankt Mångsgatan och att de västra delarna främst nyttjats som odlingsjordar (Bevaringskommittén 1981:155).

Figur 3. Espmans karta från 1784 (André & Högstedt 1990). Undersökningsområdet markerat med blått. Kvarteret Sankt Måns var vid denna tid avsevärt större än idag, då Nygatan som delar kvarteret är senare tillkommen. Längs Sankt Mångsgatan märks en spridd bebyggelse.

År 1446 omnämns en gård och humlegård i S:t Magnus socken, belägen vid "S. Magnuse gadhe". Detta är det tidigaste omnämnandet av S:t Mångsgatan (Blomqvist 1951:225 ff). Enligt Ragnar Blomqvist

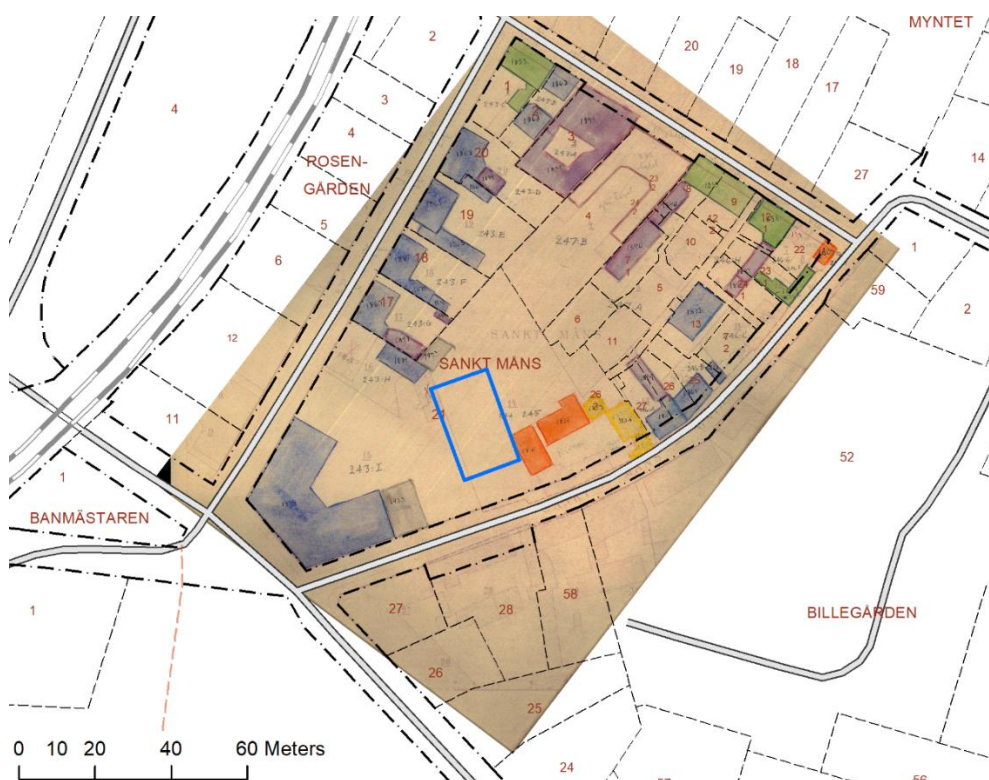
(1951:225) finns det på Caspar Magnus Espmans karta från 1784 ett område betecknat "Sanct Måns Kyrkiogård" i kvarteret Svaneluckyans nordvästra del (kvadratisk form invid stadsvallen väster om undersökningsområdet, fig. 3). Det äldsta bevarade omnämnandet av "Sankt Magnus kyrka" är från 1304. Några lämningar efter själva kyrkan har ännu inte påträffats. Däremot har framkomna gravar inom den norra delen av kvarteret Svaneluckyan indikerat läget för kyrkogården. På Espmans karta märks även några spridda gårdar markerade vid Sankt Måns sträte, och aktuellt undersökningsområde är beläget inom tomt nummer 242 som då innehades av "Jöns Knutssons änka" (fig. 3).

I delar av kvarteret har det från början av 1800-talet funnits små bostäder i form av låga sammanbyggda hus. Bebyggelsestypen i kvarteret under 1800-talets mitt var byggnader uppförda av bränd och obränd sten i grundmur samt ekekorsvirke och tegel. Byggnaderna var omkring 4 m mot gatan, 6 m djupa och inrymde ett boningsrum och en kammare (Bevaringskommittén 1981:155). Ingenting finns idag kvar av den enkla bebyggelsen vid Sankt Mångsgatan, husen revs på 1930- och 1940-talen men är delvis förevigade genom fotografier och byggnadsuppmätningar (Kulturens LB-arkiv). Inom fastigheten kv Sankt Måns 21 ligger idag Parkskolan som uppfördes åren 1877–78 (framsida, fig. 4).

Figur 4. Utsnitt ur A.B. Jakobssons karta över Lund från 1907. Kvarteret Sankt Måns har fått sin nuvarande form och i alla fall delar av småhusbebyggelsen från 1800-talet finns fortfarande kvar. Undersökningsområdet är markerat med blått.

På 1940-talet genomförde antikvarien Ragnar Blomqvist en inventering av Lunds byggnadsbestånd. I samband med detta upprättades kvarterskartor där bebyggelsen ritades ut och byggnadsår angavs (Kulturens LB-arkiv). På kartan över kvarteret Sankt Måns märks särskilt den numera rivna 1800-tals bebyggelsen i kvarterets sydöstra delar (fig. 5, jfr även fig. 4). En av dessa byggnader tangerade det aktuella undersökningsområdet. Vad som ser ut som en senare tillkommen notis på kartan anger byggnaderna som rivna. Samma sak gäller för en byggnad som delvis skall ha legat inom undersökningsytans nordvästra hörn. För denna byggnad anges ingen ålder. Byggnadens östra vägg har följt en äldre tomtgräns i nästan nord - sydlig riktning. Direkt norr om har det funnits en mindre byggnad som uppfördes 1933, denna revs helt nyligen. Förutom bebyggelsen visar kartan också att det skett förändringar i tomtstrukturen också i senare tid.

Figur 5. Ragnar Blomqvists inventering av byggnadsbeståndet i kvarteret Sankt Måns i mitten av 1900-talet (Kulturens LB-arkiv). Undersökningsområdet vid förundersökningen markerat med blått.

Enligt uppgifter från Lunds kommun uppfördes, under 2000-talet, en tillfällig skolpaviljong på ytan som nu undersöks. Inom den aktuella delen av kvarteret har några mer eller mindre omfattande grävningsarbeten gjorts genom åren, de arkeologiska resultaten redovisas nedan i samband med arkivstudien.

Arkeologisk förundersökning (A2020_0039)

Arkiv- och rapportstudie (steg 1)

Arkiv- och rapportstudien omfattade de mest relevanta undersökningarna inom kvarteret (fig. 6). Genomgången visade på att det funnits närvaro i området under tidig medeltid, förmodligen även i kvarterets inre delar. Uppgifter från äldre undersökningar gör dock gällande att dessa lämningar framkommit från ett djup om närmare en m från dagens markyta. Uppgifter från tidigare borrhövar indikerar att det kan förekomma medeltida lager från 0,2 m, detta bedömdes dock som osäkert (Guldåker 2018). Stratifierade kulturlager har på något ställe noterats från 0,5 m (Larsson 1997).

Figur 6. Översiktsplan som visar tidigare genomförda undersökningar (grå färg) i det absoluta närområdet (Kulturens StadsGIS). De mest relevanta är numrerade 1 – 11 och beskrivs i rapporttexten nedan. Undersökningsområdet är markerat med blått. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Det högmedeltida och tidigmoderna skedet är mer undflyende i det arkeologiska materialet från kvarteret. Bebyggelsen var då oftast orienterad utmed gatorna. Nygatan i norr följer inte det medeltida gatunätet utan har tillkommit senare. Kvarteret har således varit betydligt större med en omfattande bakgårdsmiljö. En möjlighet är att stora delar kvarterets inre delar under många hundra år använts till odlingar och trädgårdar, vilket inneburit en homogenisering av äldre kulturlager där dessa också blan-

dots samman med nyare material. I det inre av kvarteret har dock även odaterade lager med tegelbrockor och taktegel påträffats.

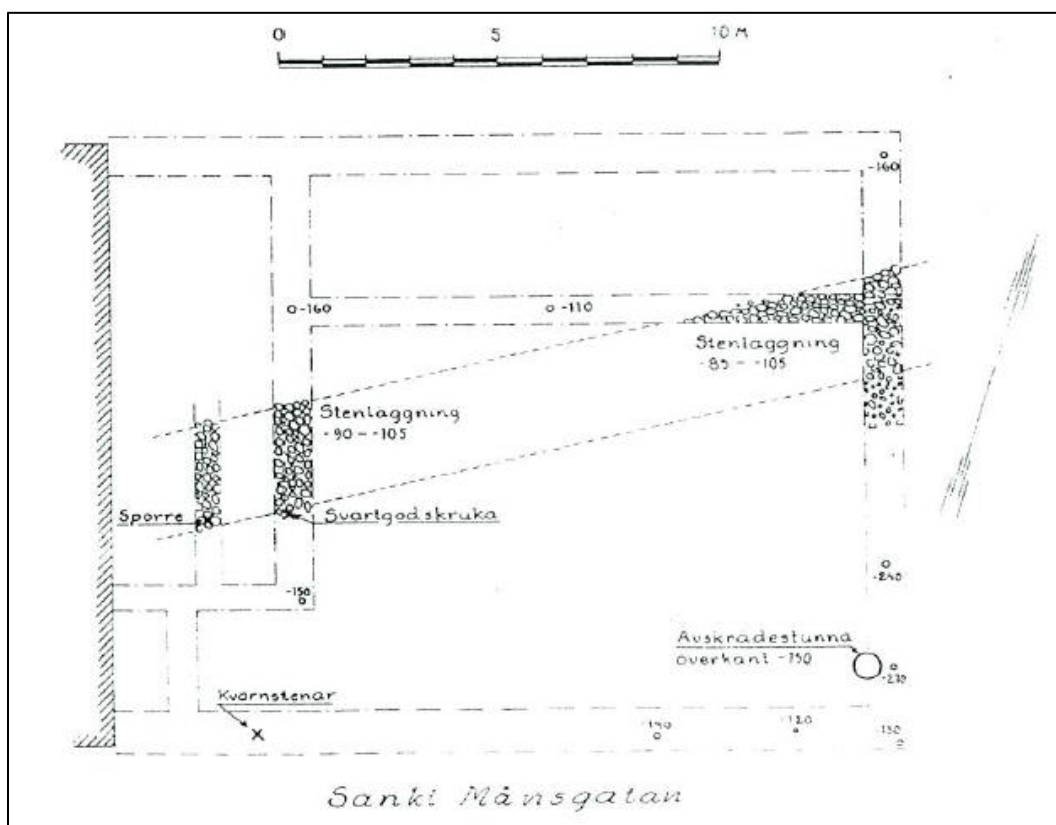
Kulturlagren i kvarterets inre delar beskrivs ofta som "myllade", dvs homogeniserade, och torra, utan högt organiskt innehåll, ibland hela vägen ned till morän. I flera fall är det dock de övre delarna som är nedbrutna. Uttorkningen och homogeniseringen kopplas ofta till påverkan från planterade träd eller från annan odlingsverksamhet. Kulturlagren förefaller vara bättre bevarade i väster, invid skolan. Något som också noterats är att Parkskolans gård förefaller vara genomgrävd av flertalet ledningar, alla är förmodligen heller inte kända.

I kvarteret har moränleran påträffats på varierande djup, mellan 1,1 – 2,2 m. En rimlig tolkning är att man vid de djupaste måtten gått ned i gropar, brunnar, diken eller svackor. Det naturliga morändjupet i det aktuella området ligger förmodligen ofta kring drygt 1 m från dagens markyta men det finns också indikationer på mer omfattande kulturlager, främst i norra och västra delen av det område som studerats.

Nedan följer en redovisning av de arkeologiska undersökningar som gjorts i direkt närhet till det aktuella exploateringsområdet (se fig. 6 för översikt). Historiskt kartmaterial med relevant information har redovisats ovan under rubriken Fornlämningsmiljö ovan.

1. Sankt Måns 21. Förundersökning 1932.

Vid grundgrävning för gymnastiksal utmed S:t Mångsgatan undersökte man ner till bottenleran endast där grundsulan skulle vara, dvs hela ytan grävdes inte ut (fig. 7). Enligt Blomqvists uppgifter utgjordes de undersökta jordlagren av "överst knadder- och stenskrävlager ned till 0,15 m djup och därunder trädgårdsmylla ända ned till bottenleran. I den nedre 0,3-0,4 metern var myllan bemängd med bebyggelseavfall." (uppg. hämtade från Carelli & Larsson 1994). På 0,85 m djup fanns en stenläggning tolkad som möjlig äldre gata, möjligen i mer än en nivå. En timrad brunn och en gödseltunna påträffades också. Moränen framkom cirka 1,2–1,7 m under markytan.

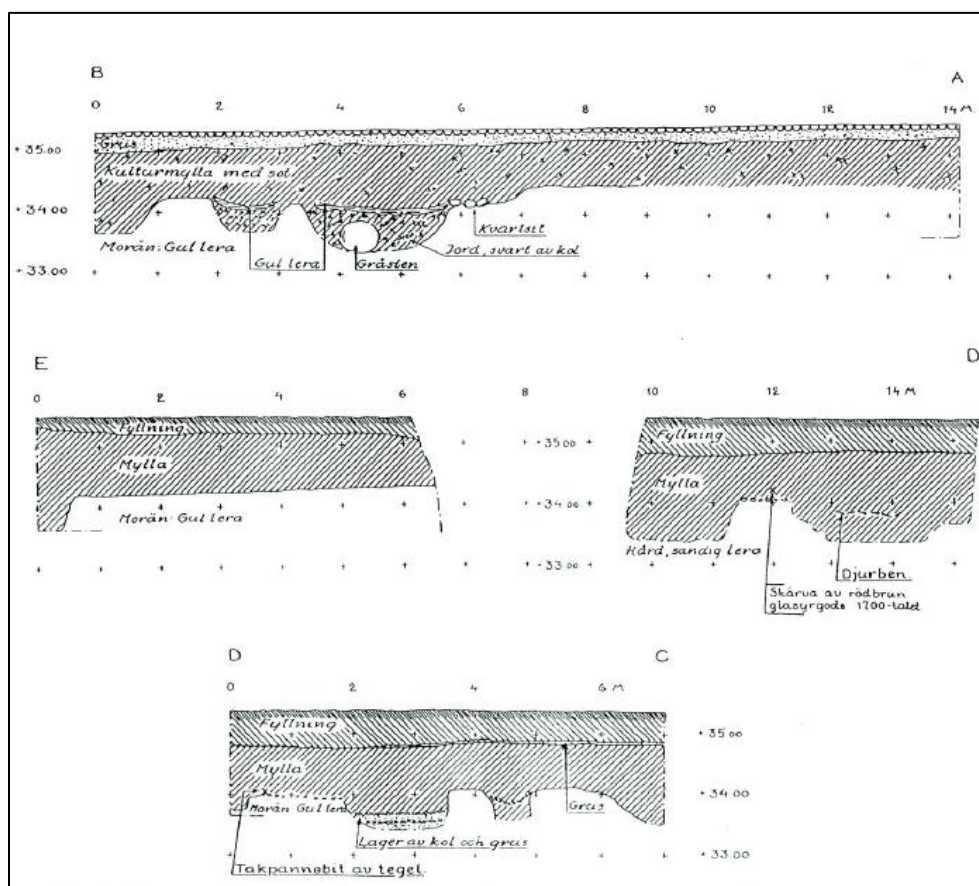
Figur 7. Planritning inför Parkskolans tillbyggnad 1932. Ritningen upprättad av Ragnar Blomqvist. (Kulturens LA-arkiv).

2. Sankt Måns 21. Förundersökning 1939 (Kulturens LA-arkiv).

I samband med plantering av vårdträd mitt på gårdsplanen noterades gråstenar på ett djup av cirka 0,45 m. Stenarna tolkades kunna härstamma från en husgrund.

3. Sankt Måns 16. Grundgrävning 1947 (Kulturens LA-arkiv, Carelli & Larsson 1994).

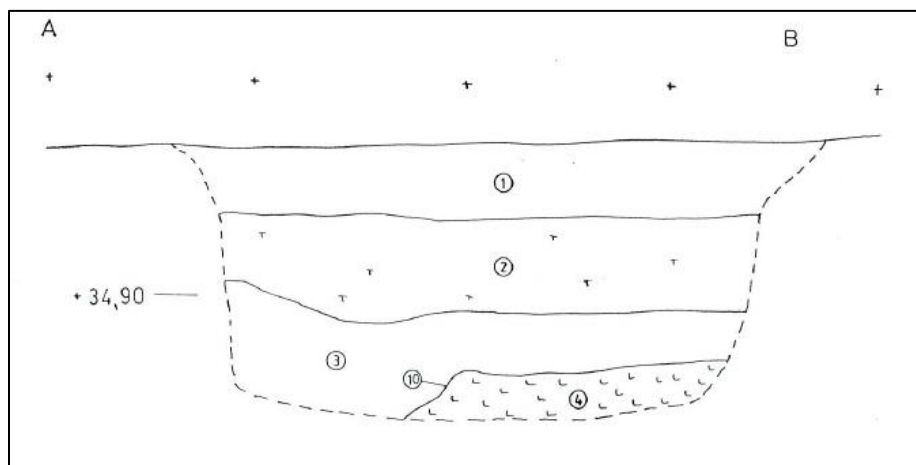
Vid grundgrävning för en vaktmästarbostad 1947 upprättades inga planritningar, men ett antal sektionsritningar (fig. 8). Sektionsritningarna är schematiska men visar på en kulturlagertjocklek mellan 1–1,5 m, där den stratigrafiska sekvensen utgjordes av fyllning, mylla ned till gul moränlera. Även ett antal gropar framkom i sektionerna (uppg. hämtade från Carelli & Larsson 1994).

Figur 8. Sektionsritningar upprättade i samband med grundgrävningen för vaktmästarbostaden 1947. Ritningar upprättade av Ragnar Blomqvist (Kulturens LA-arkiv).

4. Sankt Måns 5 – 13. Förundersökning 1994 (Carelli & Larsson 1994).

Tre schakt grävdes inom ytan och kulturlagertjockleken var i genomsnitt 1,3-1,4 m. På 0,4 m djup påträffades ett kraftigt myllat kulturlager mellan 0,4-1 m tjockt, utan urskiljbar lagerstruktur. Kulturlagren var genomgående torra, utan bevarade organiska inslag. Endast i ett av schakten noterades en tydligare stratifiering (se fig. 9). Det påträffade fyndmaterialet vittnade om aktiviteter från tidigmedeltid fram till modern tid. I botten av samtliga tre schakt konstaterades tidigmedeltida bebyggelselämningar i form av gropar, syllstenar och stolphål och i kulturlagret närmast bottenleran påträffades endast Östersjökeramik. Att kulturlagren är myllade/homogeniserade tolkas som en konsekvens av odlingar i området. Lager 2 i sektionsritningen innehöll ett omblandat material från medeltid till 1900-talets första hälft. Enligt sektionsritning framkom moränleran på en dryg meters djup (Carelli & Larsson 1994).

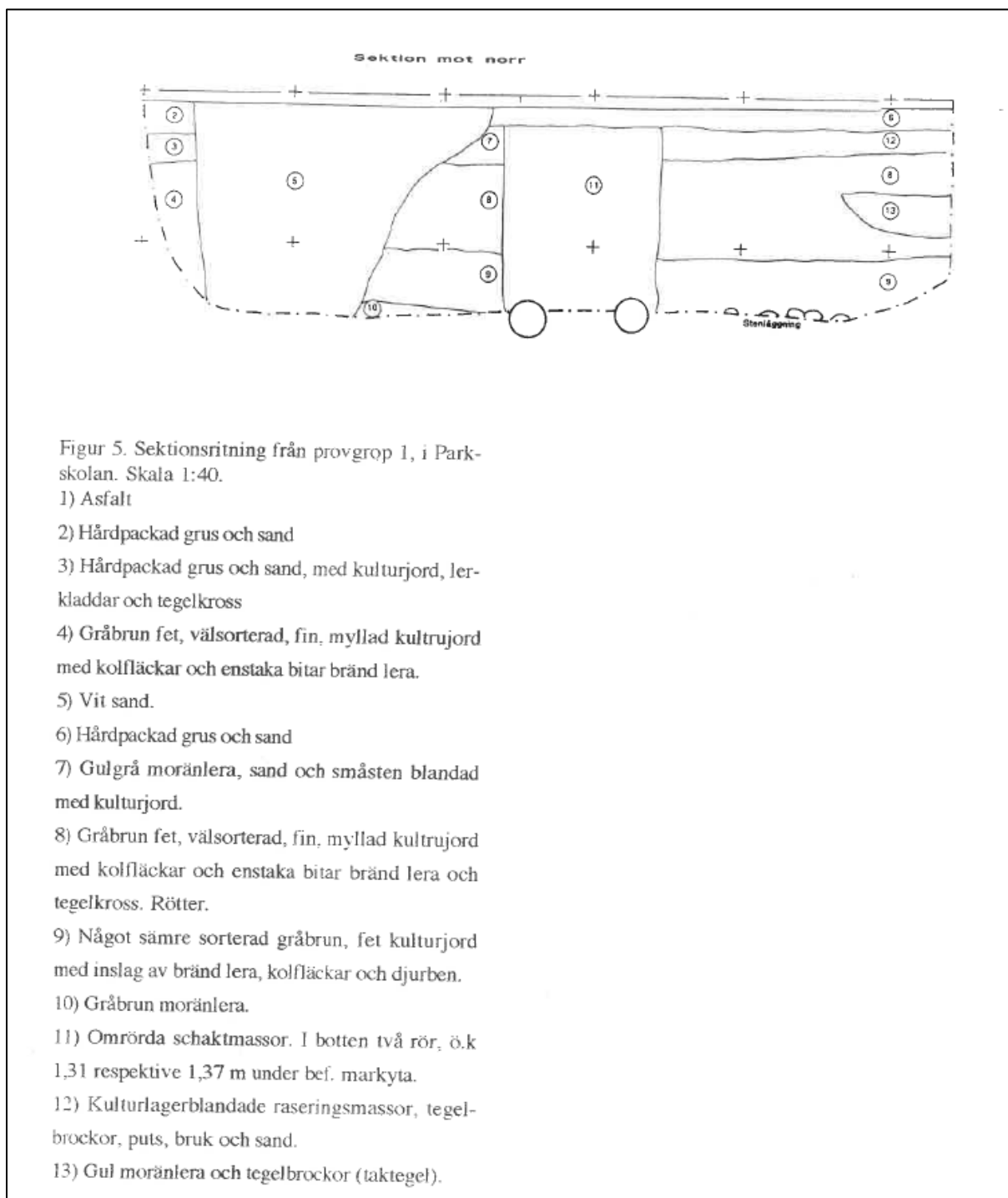
Figur 9. Sektion mot söder i schaktet närmast Sankt Mångsgatan. 1. Brun sand och grus, rikligt med större stenar. 2. Mörkgrå lerblandad jord. Rikligt med träkol och sot samt förekomst av djurben, lerkladdar, småsten och enstaka tegelkross. 3. Grå, något lerblandad, minerogen torr jord. Rikligt med träkol och lerfläckar samt enstaka djurben och småsten. 4. Gul styv moränlera. 10. Nedgrävning. Endast en del av nedgrävningen framkom inom schaktet (efter Carelli & Larsson 1994, fig. 13).

5. Sankt Måns 21. Förundersökning 1997 (Larsson 1997).

Inför grävning för spill- och dagvattenledning grävdes två provgropar på Parkskolans gård. I östra delen av det östra schaktet fanns orörda kulturlager, medan de västra och centrala delarna var genomgrävda av äldre ledningsschakt. I nordost påträffades en stenläggning på 1,4 m djup. Orörd moränlera fanns på 1,6 m under befintlig markyta (fig. 10).

I den västra provgropen påträffades intakta och stratifierade kulturlager från ett djup av 0,5–1,7 m. De undre delarna av schakten var väl stratifierade. Det påträffades också keramik, såväl svartgods

av östersjötyp, som av angloskandinavisk formtyp. Moränleran framkom på 1,7 m djup (Larsson 1997:4 – 6).

Figur 10. Sektion mot norr från den östra provgropen vid 1997 års förundersökning (efter Larsson 1997, fig. 5).

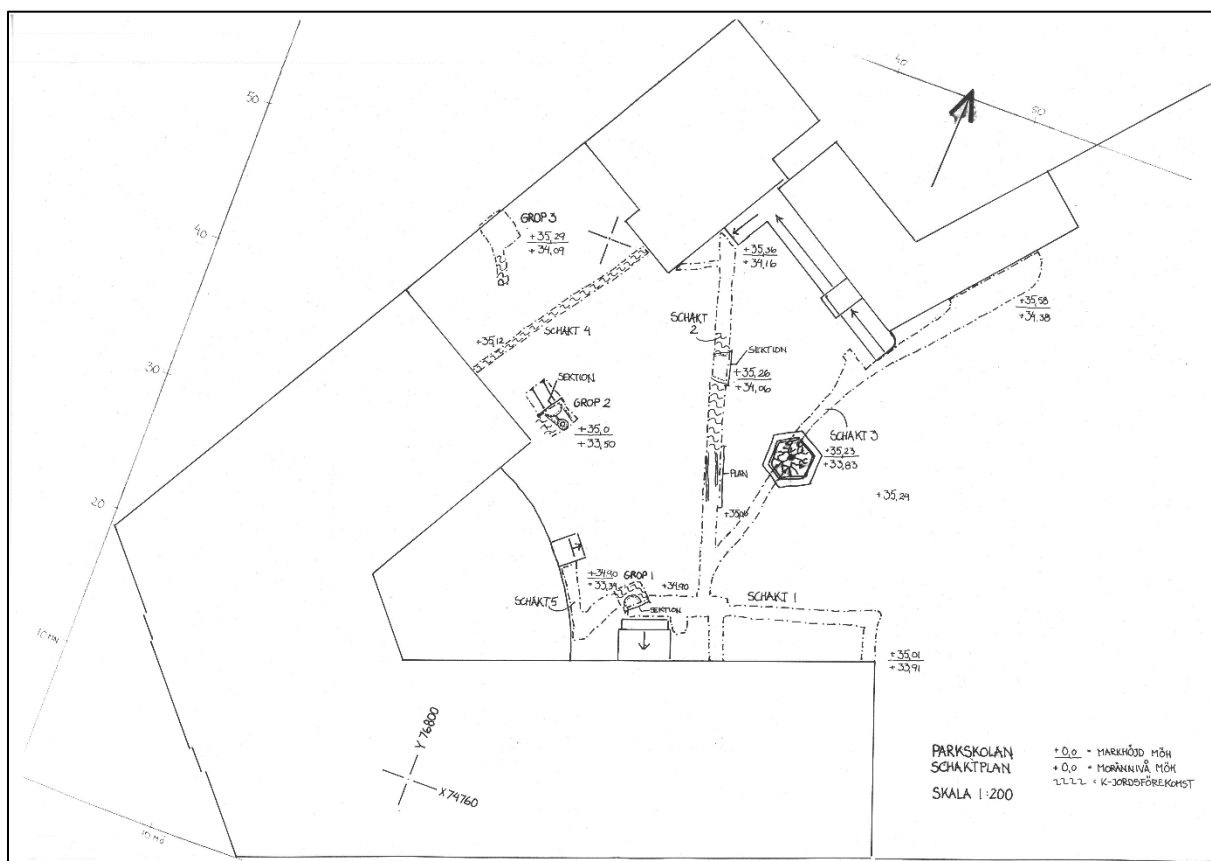
6. Sankt Måns 5-13. Undersökning 1996-1997 (Goksör 1997).

Totalt grävdes 21 schakt med en sammanlagd längd av 500 löpmeter. Djupet var mellan 0,50–2,85 meter. Schakten innefattade även schaktningsövervakning av grundläggningsarbete för flera nya hus. Vid schaktningen påträffades yngre lämningar i form av grundmurar och raseringslager från sent 1800-tal. Längs Sankt Mångsgatan fanns också husgrunder från det tidiga 1800-talets korsvirkesbebyggelse som revs på 1930 – 40-talen. I botten av schakten fanns medeltida lämningar i form av gropar, stolphål och tomtrännor. Ett omfattande hantverksavfall påträffades och en yta av 18 m² intensivundersöktes. Ett gropsystem med medeltida ben- och hornhantverksavfall påträffades. Hantverksavfallet framkom inom i sydvästra delen av en av grundläggningsytorna, se fig 6. Schaktningsarbetena hade här kraftigt överstigit det schaktdjup på 0,5 m som Länsstyrelsen godkände. Enligt rapporten framkom flera lager med ben- och hornhantverksavfall från ett djup om 0,4 m under den maskinsschaktade ytan, vilken gått ner till ett djup mellan 0,8-1,1 m (Goksör 1997).

7. Sankt Måns 21. Förundersökning 1997 (Rönn, rapport Kulturens LA-arkiv).

I samband med omläggning av dag- och spillvattenledningar på Parkskolan gjordes en arkeologisk förundersökning i form av övervakning av schaktningsarbetet. Schaktning skedde nästan enbart i befintliga, äldre, ledningsschakt. Tre nya gropar gjordes dock med syfte att borra rör under kulturlagren, tvärs över gården. Kulturlager av olika karaktär noterades i samtliga gropar. I en grop i anslutning till skolbyggnaden (grop 1, fig. 11) fanns gödselblandad jord och fuktiga och välbevarade kulturlager. I den mellersta gropen (grop 2, fig. 11) påträffades en tunna med stående trästavar ca 1,5 m under marknivå. På samma nivå fanns både tegelbrockor och taktegel. I anslutning till tunnan, men på ett något större djup, påträffades två rännor med flätverk. Rännorna var äldre än tunnan. Även en grop eller brunn noterades i schaktet. I schaktgropen närmast Nygatan (grop 3, fig. 11) stod en modern brunn. I gropens södra "utlöpare" noterades att de övre 1,2 m kulturlager var torra och myllade medan de undre 0,5-0,6 var relativt feta och leriga. Uttorkningen av lagren kopplades till påverkan från rötterna till de träd som växte i närheten.

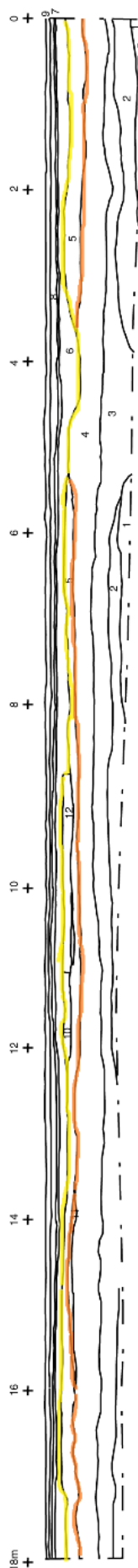
I schaktet (schakt 1, fig. 11) närmast skolbyggnaden i söder var marken perforerad av olika rörläggningar, med fläckvis bevarade kulturlager i botten. I norra schaktkanten noterades mycket nedbrutna och torra kulturlager. I det tvärgående schaktet (schakt 2, fig. 11) bestod de norra 6 – 7 m av omgrävda massor, därefter följde 8 m kulturlager som bedömdes som nedbrutna och ostratifierade. I söder påträffades bygglager med tegel och kalk, i botten en träskodd ränna fylld med samma lager. Inga notiser om ålder på bygglagret görs i rapporten. I schakt 3 (fig. 11) fanns höganäsrör i schaktbotten hela vägen. Schakt 4 (fig. 11) grävdes endast till 0,6 m djup och moränen nåddes ej. Kulturlagren var torra och innehöll en del raseringsmaterial. Vid undersökningen framkom moränleran på ett djup mellan 1,1-1,8 m (Rönn, Kulturens LA-arkiv).

Figur 11. Schaktplan med gropar och schakt som grävdes i samband med omläggning av dag- och spillvattenledningar 1997 (Rönn, Kulturens LA-arkiv).

8. Sankt Måns 21. Förundersökning 2006 (Gardelin 2007a).

I samband med schaktningsarbeten för ny VA, el- och datakabel genomfördes en arkeologisk förundersökning. VA-schaktets djup var cirka en meter och omfattade bakgårdslager från medeltid till nyare tid. Lämningarna efter en riven byggnad, troligen uppförd under 1800-talet, framkom högt upp i kulturlagersekvensen. Äldsta kulturlagret kan ha tillkommit före år 1200. Kulturlagren var torra och magra samt delvis nedbrutna av trädrötter (fig. 12, Gardelin 2007a).

Figur 3. Sektion mot söder.

1. Gul lera, kompakt, finkornig, fet och fuktig. Moränlera.
2. Gråbrun humus, finkornig, porös, torr, mager. Innehåller småsten. Ursprunglig markhorisont.
3. Mörkgrå humus, porös, finkornig, torr, mager. Innehåller småsten. Bakgårdslager.
4. Grå humus torr, porös, mager, finkornig. Innehåller tegelkross, djurben, träkol. Utjämning.
5. Mörkt gråbrun humus, kompakt, finkornig, mager, torr. Innehåller tegelkross, småsten. Fundamentering inför byggande av ett hus.
6. Grus och sand. Grus 0,05 i diameter. Barlager för asfalterad plan.
7. Asfalt. Skolgård.
8. Grus, 5-10 mm i diameter. Barlager för Asfalterad plan.
9. Asfalt. Skolgård.
10. Rött tegelkross. raseri av hus 12.
11. Gråvit aska. Torr, mager, mycket porös och finkornig.
12. Gult tegel. Golv i byggnad.

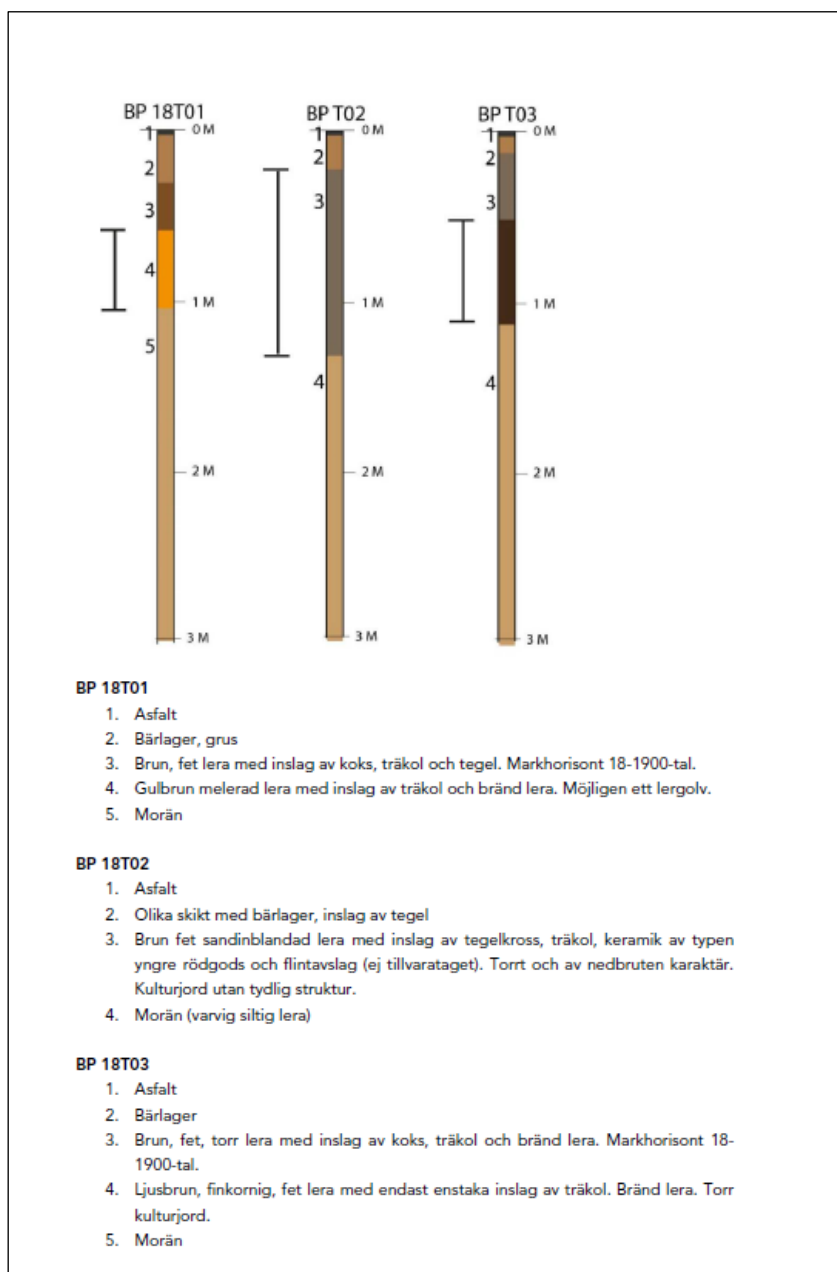
Figur 12. Sektionsritning av schakt mot söder (efter Gardelin 2007a). Bärlagrets underyta har i samband med framtagandet av föreliggande rapport markerats med gult och underyta på lager kopplade till 1800-talsbebyggelse med orange. Fundamentringslagret till 1800-talsbebyggelsen ligger på 0,3-0,4 m djup från dagens markyta.

9. Sankt Måns 4. Förundersökning 2015 (Guldåker 2015).

Ett schakt om cirka 5,5 löpmeter grävdes. I den södra delen av schaktet påträffades moränlera på ett djup av 2 meter. Nedgrävd i moränleran påträffades en plundrad syllstensgrund i öst–västlig orientering. Omedelbart norr om syllstensgrunden påträffades en tomträнна. Tomtrännen kan tyda på ett tidigmedeltida hävdande av tomtmarken, vilket även en gårdsbebyggelse antyder. Ovanpå syllstensgrunden och tomtrännen dokumenterades en äldre markhorisont med odlingskaraktär i välbevarat skick. Ovanpå detta ett omfattande odlingslager som var märkbart omblandad, framför allt längst upp och troligen brukat upp i 1600—1700- talet. Sammanfattningsvis kan det konstateras att efter att den tidigmedeltida bebyggelsen tagits ur bruk har området istället tagits i anspråk för odling ända upp i historisk tid. Välbevarade medeltida kulturlager finns från ett djup om minst en meter (Guldåker 2015).

10. Sankt Måns 21. Geoteknisk undersökning 2018 (Guldåker 2018).

Inför planerad ombyggnation genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning av en geoteknisk undersökning i form av sex borrhövar. I sydväst noterades moränlera på ett djup mellan 1,7–2,2 m under marknivån. Kulturjord som var relativt fuktig framkom från 0,4–1,1 m till ett djup av ca 1,7–2,2 m. I nordost noterades att moränleran framkom från ett djup av 1,1 m under dagens markyta. Relativt torra kulturlager med nedbruten karaktär framkom från 0,2–0,5 m ned till ett djup av 1,1–1,3 m (fig. 13, Guldåker 2018).

Figur 13. De nordöstra borrpunkterna vid den geotekniska undersökningen 2018 (efter Guldåker 2018).

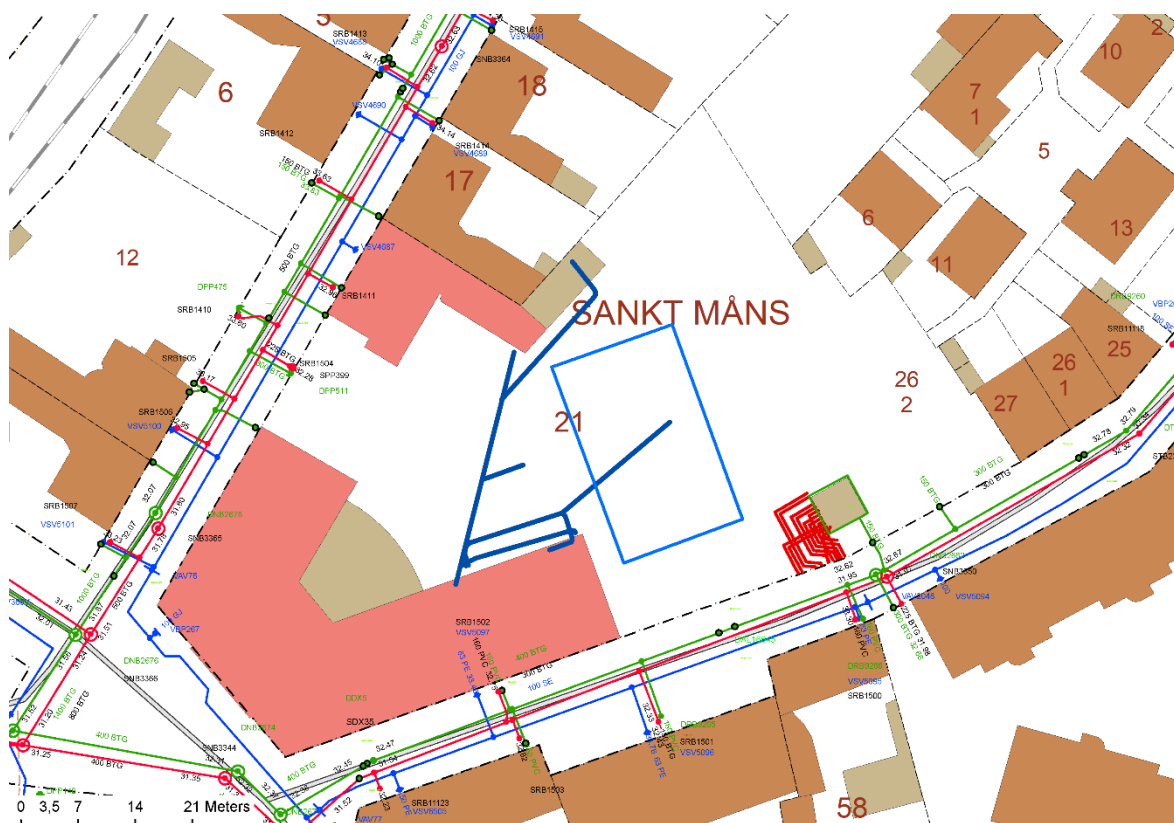
11. Sankt Måns 21. Förundersökning och schaktningsövervakning 2018 (Guldåker 2019).

Med anledning av en om- och nybyggnad vid Parkskolan gjordes en arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2018. Ett schakt med en längd av 8 m och 1,5 m bredd förlades norr om skyddsrummet. I norr framkom medeltida kulturlager på ett djup av cirka en meter och i söder på ca 0,9 m. I schaktet dokumenterades även ett dike, som grävts om vid flera tillfällen. Flera skärvor Östersjökeramik påträffades, vilket visar på en tidigmedeltida närvaro i området. I samband med att skyddsrummets betonggolv revs vid en senare schaktningsövervakning konstaterades omkring 0,6 m välbevarade kulturlager finnas kvar under skyddsrummet. Fukthalten är relativt hög i de kulturlager som finns kvar i området för skyddsrummet och trots fragmenteringen bedömdes fornlämningen vara i gott skick. Detsamma gäller för kvarvarande kulturlager i området norr om

skyddsrummet. Från ett djup av cirka en meter och ytterligare minst 0,5 meter finns intakta medeltida kulturlager i området (Guldåker 2019).

Ledningsschakt i direkt anslutning till undersökningsområdet

Ledningsschakt är en faktor som kan påverka fornlämningens bevarandegrad. Parkskolans gård förefaller vara genomgrävd av flertalet ledningar, alla är förmodligen heller inte kända. Stora VA-ledningar går ute i gatorna, men ett mindre ledningsnät finns även på innergården. Kända ledningar från analogt kartmaterial tillhandahållet via Ledningskollen, i direkt anslutning till undersökningsområdet, har digitaliserats och visas på figur 14 (mörkblå färg) tillsammans med digitala material från VA-syd och Kraftringen. Ytterligare ledningsdragningar kan anas i det arkeologiska källmaterialet. Däribland de ledningar som grävdes för den tidigare bodetableringen på ytan 2006 (fig. 6, kartid 8).

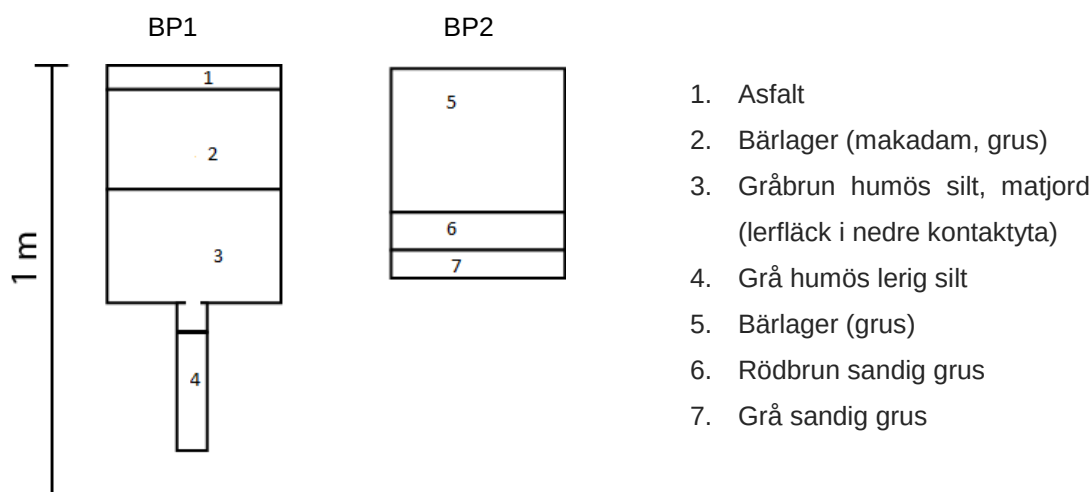

Figur 14. Kända ledningsdragningar i direkt närhet till undersökningsområdet. Ytterligare ledningar finns säkert i området, vissa märks i det arkeologiska källmaterialet. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Geoteknisk undersökning (steg 2)

Den geotekniska undersökningen utfördes centralt på ytan (fig. 2) med kärnborr, 0,4 m i diameter. Det första provet kunde borraras till ett djup om ca 0,4 m, varvid borren gick sönder (fig. 15). För det geotekniska behovet bedömdes informationen dock vara tillfyllest. Gropen handgrävdes ned till 0,55 m med syfte att försöka bedöma kulturlagren. En geokäpp stacks ned från denna nivå till ett totalt djup om 0,9 m från markytan. De översta 0,3 m innefattade asfalt och bärlager, sedan följde ett homogent matjordsliknande lager, ned till 0,65 m. Mot botten av detta lager påträffades gult tegel, vilket indikerar en eftermedeltida datering. Mellan 0,68 – 0,7 m djup fanns en lerfläck i geokäppen och mellan 0,7– 0,9 m en grå, humös, lerig silt.

Den andra provpunkten handgrävdes ned till 0,5 m under markytan (fig. 15). De översta 0,35 metrarna bestod av modernt bärlager. Mellan 0,35–0,4 fanns en rödbrun, sandig grus, vilken också uppfattades som modern. Därunder vidtog en grå, sandig grus, som var svår att bedöma.

Figur 15. Borrpunkt 1 och 2 i sektion.

Rekommendation efter steg 1 & 2

Efter genomförda arkivstudier och geoborrning gjorde Kulturen bedömningen att fornlämningen i det aktuella området kunde tåla en temporär övertäckning, enligt de förutsättningar som Lunds kommun angivit. Detta motiverades av att kulturlagren direkt under bärlagret i de flesta fall beskrivits som myllade/homogeniserade och ofta som torra/nedbrutna. Känsliga lämningar bedömdes dock kunna förväntas på ett större djup. Kulturen rekommenderade att en schaktningsövervakning skulle genomföras i samband med grundläggandet och, som länsstyrelsen tidigare klargjort, vid grävning av ledningsschakt och andra installationer.

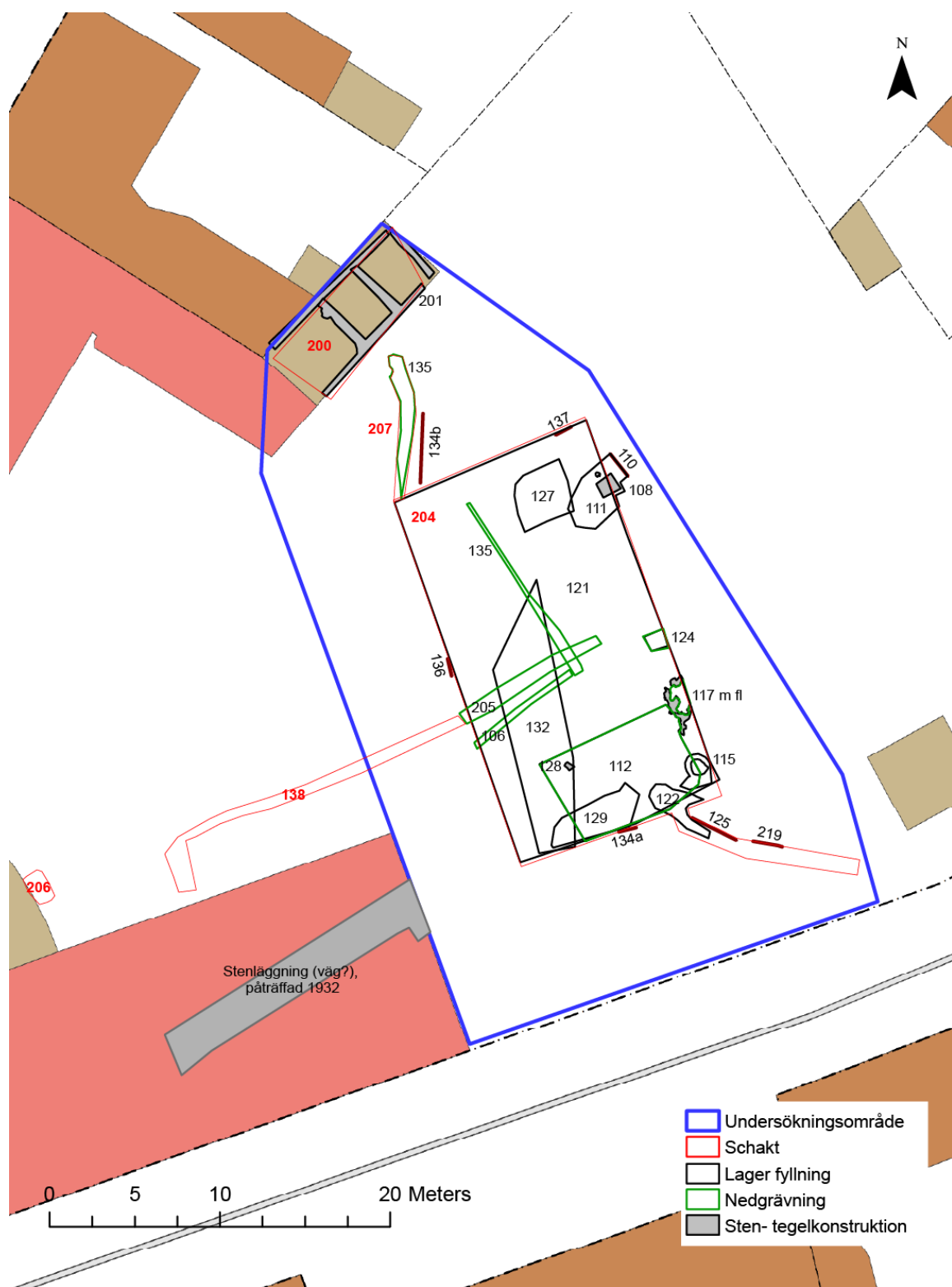
Lunds kommun planerade först att ta bort 0,4 m material räknat från dagens markyta, lägga markduk och föra på nytt bärlager. Schaktdjupet ändrades till 0,6 m, vilket fortfarande kunde bedömas som genomförbart med en arkeologisk schaktövervakning. Lunds kommun tillhandahöll information om beräknat marktryck. Marktrycket bedömdes enligt Kulturen som oproblemiskt.

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning (A2020_0056)

Vid flera olika tillfällen från början av juni till slutet av juli 2020 utförde Kulturen en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fastigheten Sankt Måns 21 (fig. 16). Kulturens arkeologer följde markarbetena som utfördes med anledning av etablering av en paviljong för skolverksamhet i anslutning till Parkskolan. Lunds kommun arbetade aktivt med att minska ingreppet genom att gå i gamla ledningsschakt, förlägga ledningar inom ytan för paviljongen och isolera en del anslutningar, något som medförde att schaktdjupet kunde minskas.

Schakt	Storlek meter (lä, br, dj)	Åtgärd
138	21×0,6×0,6	VA-ledning
200	10×4×0,2-0,3	Rivning byggnad
204	23,5×12,5×0,6 – 0,7	Paviljong, grundläggning
	10×1×0,6	Elanslutning
206	1×2×?	Dagvattenbrunn
207	8,5×1×1,1	VA-ledning

Tabell 1. Markarbeten i samband med schaktningsövervakningen.

Figur 16. Plan med schakt (röda siffror), kontexter (svarta siffror) och upprättade sektioner (siffror följer linje). Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Genomförande och resultat

En större yta schaktades av för grundläggning av skolpaviljongen (schakt 204, fig. 16, tab. 1). Vid undersökningen påträffades avröjningar och raseringslager som kopplas samman med markarbeten i samband med rivningen av den tidiga 1800-talsbebyggelsen som nämnts ovan (112, 129, 132). Ett par små ytor med stenkonstruktioner framkom (117, 118, 119, fig. 16, 18). Då det var så fragmentariskt var det svårt att avgöra med säkerhet om det rörde sig om rest av stensyll eller stenläggning, men förmodligen det senare.

Figur 17. Schaktning pågår för elanslutning och grundläggning av paviljongen. Foto från sydost.

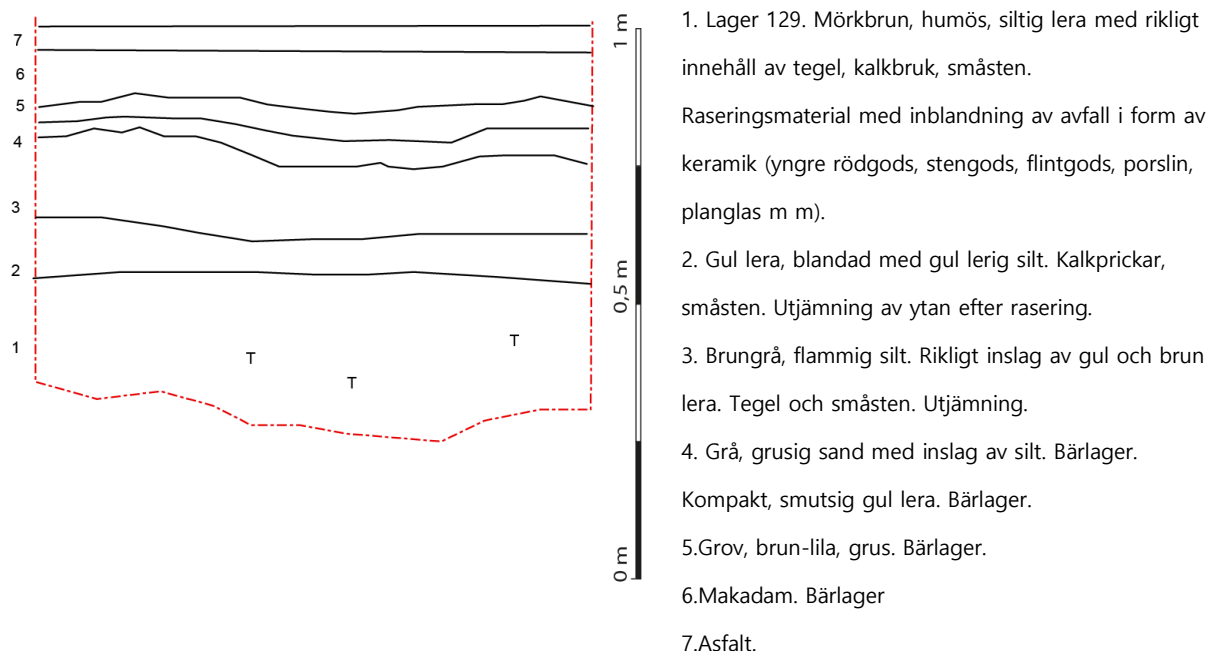

Figur 18. Linda Billström dokumenterar rester av stenläggning, förmodligen från 1800-talet (117, 118, 119). Foto från nordväst.

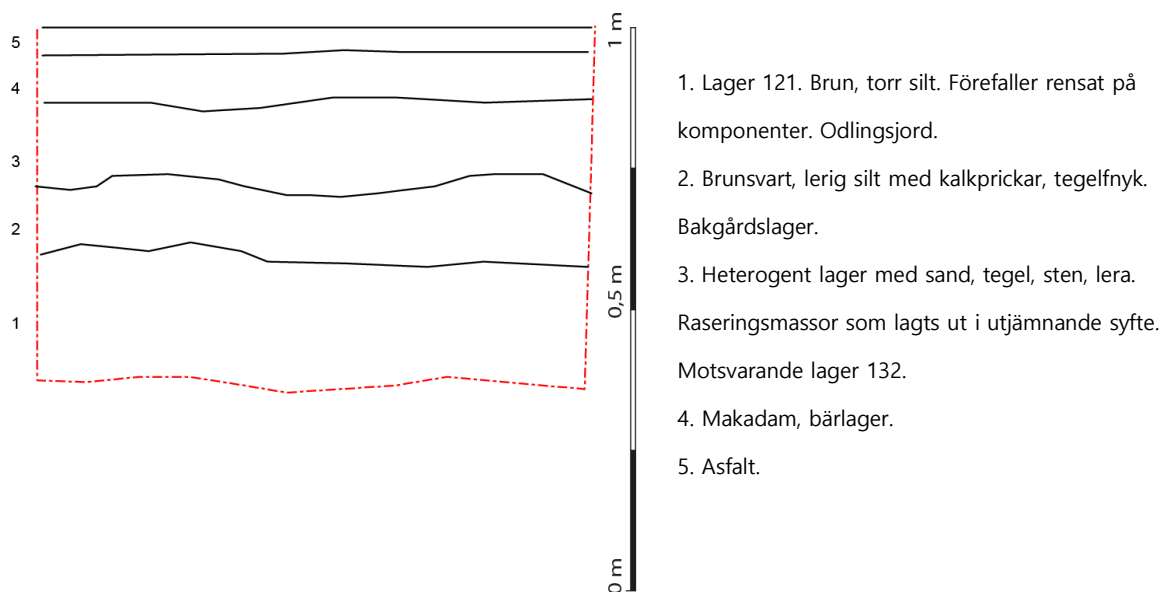
I sydöstra hörnet av ytan noterades en större nedgrävning på schaktbotten, igenfylld bl a med ren lera (115, 116). Möjligen kan det röra sig om en mindre brunn. I fyllningen påträffades en skärva yngre rödgods. I norra delen av området fanns ett större lerlager med en "ram" av kalk och partier som innehöll betong, grus och tegel, det kan utgöra fyllning i en källare eller kalkgrop (127). Dessa lämningar kvarliggjer.

Som förväntat fanns ett omfattande odlings-/marklager på bakgården (121). Keramikmaterialet bestod av yngre rödgods och flintgods. Lagret var torrt och homogeniserat. Ungefär på schaktdjup (0,6 m) började lagret ändra karaktär och blev något mörkare och fuktigare med mer träkol och endast enstaka tegelfnyk. På denna nivå noterades toppen på en större sten (128). Även enstaka mindre stenar noterades på samma nivå (mättes ej in). Att området i övrigt var helt stenfritt *skulle kunna* indikera att den ingår i en underliggande konstruktion. Mest troligt är att stenarna som påträffades utgör absoluta toppen på en fortsättning på den stenläggning (väg?) som noterades vid utbyggnaden av Parkskolan 1932 (fig. 7). Läget stämmer väl med en tänkt fortsättning på stenläggningen åt nordost (fig. 16). På schaktbotten påträffades även keramik av typen äldre rödgods och ett möjligt degelfragment.

Eftersom den tidiga 1800-talsbebyggelsen varit belägen mot Sankt Mångsgatan var det i sydost som de sentida avröjningarna och raseringslagren var mest omfattande (fig 16, 20). I raseringslagren hittades ett fint stödben i kalksten till en sättugn. Sektionerna nedan illustrerar den varierande bevaringsgraden inom ytan.

Figur 19. Sektion 134a, mot sydost (fig. 16).

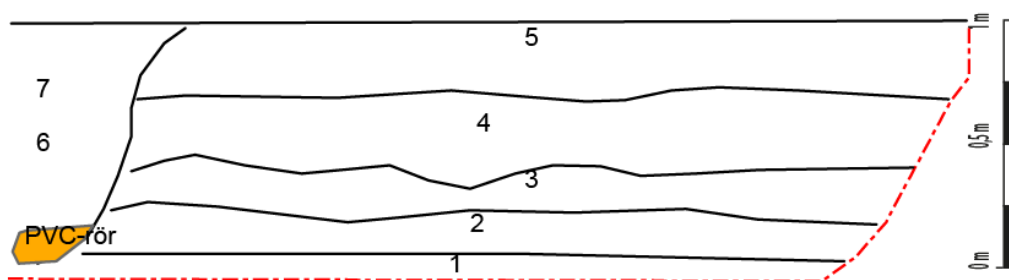

Figur 20. Sektion 136, mot väster (fig. 16).

En anslutning för vatten och avlopp (VA) grävdes västerut från paviljongytan, något längre norrut än planerat (fig. 16, schakt 138). Ledningen kunde delvis förläggas i gammalt schakt och isolerades varför det endast krävdes ett djup om 0,6 m. Västra delen av ledningsschaktet berörde endast omlagrade kulturlager med inslag av asfaltskross och gult tegel. I östra delen fanns samma typ av odlings-/marklager som i schaktet för paviljongen (121).

Ytterligare ett VA-schakt grävdes norr om ytan för paviljongen (fig. 16, schakt 207, fig. 21). Grävarbetet berörde i huvudsak endast ett gammalt schakt men lagerföljden i den östra sektionen var intakt. Lagerkaraktär och -följd liknade den på ytan för paviljongen. Här nåddes dock toppen av moränen på ett schaktdjup om ca 1 m från markytan.

I sydöstra hörnet av området grävdes ett schakt för elanslutning (fig. 16, schakt 204, max djup 0,6 m). Här påträffades raseringsmaterial samt ett förmodat fundamenteringslager till 1800-talsbebyggelsen. Under detta noterades ett rensat odlingslager, motsvarande 121. Anslutning till elstationen utfördes av Kraftringen vid ett senare tillfälle (Lst dnr 431-30563-2019). Ett schakt för en dagvattenbrunn grävdes längst i väster (fig. 16, schakt 206). Här var helt utgrävt sedan tidigare och återfyllt med mörkgul packsand. Längst i norr planerades för nedgrävning av L-stöd, vilket utgick på grund av risk för ras i befintlig byggnad. Här genomfördes dock en rivning av betongfundament men endast modernt raseringsmaterial och omrörda kulturlager berördes. Under detta noterades toppen på äldre mark-/odlingslager (fig. 16, schakt 200, fig. 22).

1. Gul, sandig lera. Morän
2. Ljusgrå, sandig silt. Finkornig, mager. Enstaka träkol och inblandning av lera. Äldre markhorisont?
3. Mörkgrå silt. Finkornig, mager. Enstaka tegelfnyk och träkol. Odlingslager?
4. Mörkgrå silt. Finkornig, mager. Stora mängder rött och gult tegel.
5. Bärlager/grus
- 6/7. Sentida rörschakt fyllt med sand

Figur 21. Sektion 134b, mot öster (fig. 16).

Figur 22. Rivningen av byggnaden i norr (schakt 200) kom endast att beröra moderna raseringsmaterial och toppen av äldre mark-/odlingslager. Foto från sydväst.

Sammanfattning av iakttagelser

De arkeologiska insatserna i kvarteret visar att det finns tidigmedeltida närvaro i området, t ex genom fynd av Östersjökeramik i relativt djupt liggande kulturlager. I Lund var tomternas disposition under den tidiga medeltiden (1000-1100-tal) annorlunda i jämförelse med hur det såg ut vid tiden för den högmedeltida kyrkostaden. Tomterna var generellt större och bebyggelsen var inte lika tydligt orienterad mot gatorna. En förändring verkar ske under senare delen av 1000-talet och början av 1100-talet (Carelli 2001:109 ff). Om samma förhållande gäller för kvarteret Sankt Måns kan detta förklara den tidiga närvaron i kvarterets inre delar. Nygatan i norr följer inte det medeltida gatunätet utan tillkom på 1800-talet. Kvarteret har således ursprungligen varit betydligt större.

Omfattande material från horn- och benhantverk har hittats i kvarteret Billegården (1100–1200-tal), beläget direkt sydost om Sankt Måns, men även inom nuvarande fastigheten Sankt Måns 27 (Gardelin 2007b, Goksör 1997). Det senare endast ca 50 m från undersökningsområdet. Detta indikerar alltså att vi befinner oss i närheten av ett betydelsefullt hantverksområde i det tidigmedeltida Lund.

Det högmedeltida skedet är dock mer undflyende i det arkeologiska materialet från kvarteret. Bebyggelsen var då oftast orienterad utmed gatorna och kan därför ligga under idag stående byggnader. En relativt omfattande stenläggning (väg?) har tidigare (år 1932) påträffats nära Sankt Månsgatan på ett djup om ca 0,85 m (uppg. hämtade från Carelli & Larsson 1994). En gård med humlegård nämns 1446, vilket visar att kvarteret i alla fall delvis varit bebyggt under senmedeltid (Blomqvist 1951:225 ff). Det har också påträffats förmodade och odaterade rester efter husgrunder tidigare, även i det inre av kvarteret (Kulturens LA-arkiv 1939) samt stenläggning (Larsson 1997) och odaterade raserings- eller byggnationslager med tegel (Kulturens LA-arkiv). Vid den nu genomförda schaktningsövervakningen noterades att kulturlagren ändrade karaktär och blev fuktigare, mörkare med ett större innehåll av träkol, men endast begränsat med tegelfragment, på ett djup av 0,6 m från nuvarande markyta. På samma nivå framkom en större sten och flera mindre. Detta skulle kunna vara toppen på en fortsättning på den väg som påträffades i samband med en utbyggnad av Parkskolan 1932 (fig. 16). På schaktbotten påträffades även den enda skärvan keramik av typen äldre rödgods, som generellt dateras från slutet av 1100-talet till omkring 1400.

Troligtvis har dock stora delar, i alla fall i det kvarterets inre, nyttjats till odlingar och trädgårdar under många hundra år. Det historiska kartmaterialet från slutet av 1700-talet visar endast en sporadisk bebyggelse. Det är först i och med det tidiga 1800-talet som andelen bebyggd yta förefaller öka avsevärt. Ett omfattande odlingslager, med kronologiskt blandat fyndmaterial, togs bort i samband med schaktningsövervakningen. Eventuellt fanns här en stratigrafisk skiftning i lagret som ej var möjlig att uppfatta i plan. Att jorden brukats till odlingar under lång tid har inneburit en homogenisering av äldre kulturlager där dessa blandas samman med nyare material. Vid schaktövervakningen påträffades mycket begränsade rester av den yngre bebyggelsen i kvarteret, i form av stenläggning samt eventuellt

toppen på en källare. Rivningsskedet var desto tydligare med stora avröjningar och raseringslager, främst märkbart i huvudschaktets södra del.

Kulturlagerstatus

Kulturlagrens status inom kvarteret Sankt Måns förefaller variera. Parkskolans gård verkar vara genomgrävd av flertalet ledningar, alla är förmodligen heller inte kända. Inne på gården är stratigrafin oftast ganska enkel och kulturlagren torra och homogeniserade, i alla fall ner till ca 0,6 m djup då karaktären föreföll börja förändras. Ett långvarigt nyttjande till odling samt trädens rötter har påverkat kulturlagren negativt. På vissa ställen var kopplingen mellan nedbrytning av kulturlagren och trädens rotsystem tydlig. Indikationer finns på att bevarandet är bättre i väster, invid Parkskolan, samt i kvarterets norra del. Förmodligen kan man även ställvis förvänta sig mer stratifierade lager invid gatan.

Förslag på fortsatta åtgärder

Arbetet är avslutat, inga vidare åtgärder krävs.

Administrativa och tekniska uppgifter 2020_0039

Länsstyrelsens dnr	431-4493-2020
Fornlämningsnr	RAÄ 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2020_0039
Trakt/kvarter/fastighet	Sankt Måns 21
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Etablering av skolpaviljong
Uppdragsgivare	Lunds kommun
Typ av undersökning	Förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Sofia Lindberg
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2020-04-22
Fälttid, arkeolog, tim	3 h
Fälttid, maskin, tim	- h

Yta, m²	1 m ²
Kubik, m³	0,5 m ³
Schaktmeter, m	- m

Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: 1 sektionsritning skala 1:20, Databas K2020_003
Foto	-
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Sankt Måns 21

Administrativa och tekniska uppgifter 2020_0056

Länsstyrelsens dnr	431-17375-2020
Fornlämningsnr	RAÄ 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2020_0056
Trakt/kvarter/fastighet	Sankt Måns 21
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Etablering av skolpaviljong
Uppdragsgivare	Lunds kommun
Typ av undersökning	Schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Sofia Lindberg
Övrig personal	Linda Billström, Adam Hultberg
Fältarbetstid	2020-06-09 – 2020-07-22
Fälttid, arkeolog, tim	33 h
Fälttid, maskin, tim	-h

Yta, m²	360 m ²
Kubik, m³	Ca 220 m ³
Schaktmeter, m	- m

Fyndmaterial	KM98166 1-6. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	4 st A3 ritfilm: 3 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:100, Databas K2020_003
Foto	12 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Sankt Måns 21

Referenser

- André, A. & Högstedt, C. 1990. *Kartornas Lund: 1580-talet till 1950*. Lund: Gamla Lund.
- Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning ägostruktur sockenbildning. RAÄ/SHM. *Rapport Medeltidsstaden* 56, Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museum.
- Bevaringskommittén. 1981. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram, Clemens och Drottens rotar*. Trelleborg.
- Blomquist, R. 1951. *Lunds historia 1. Medeltiden*. Lund: Gleerup.
- Carelli, P. & Larsson, S. 1994. Kv Sankt Måns nr 5 13 Lund FU 1994. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 3*. Kulturen i Lund.
- Carelli, Peter, 2001. *En kapitalistisk anda. Kulturella förändringar i 1100-talets Danmark*. Lund Studies in Medieval Archaeology 26. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Gardelin, G. 2007a. Kv. S:t Måns 21, Lund. Arkeologisk förundersökning 2006. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr. 220*. Kulturen i Lund.
- Gardelin, G. 2007b. Kv. Billegården 49, Lund. Arkeologisk undersökning 1984. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 260*. Kulturen i Lund.
- Goksör, S. 1997. Kvarteret S:t Måns 5-13, Lund. Arkeologisk undersökning 1996-1997, Lunds kommun, Skåne. *Arkeologiska rapporter från Lund, nr 22*. Kulturen i Lund.
- Guldåker, A. 2015. Kv Sankt Måns 4. Arkeologisk förundersökning 2015. *Kulturmiljörapporter 2015:14*. Kulturen i Lund.
- Guldåker, A. 2018. Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. *Kulturmiljörapporter 2018:23*. Kulturen i Lund.
- Guldåker, A. 2019. Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2018. *Kulturmiljörapporter 2019:19*. Kulturen i Lund.
- Larsson, S. 1997. Kv. Galten 9, Kv. S:t Måns och Kv. Katedralskolan 8, Lund. Arkeologisk förundersökning för kontroll av ledningar inom Vårfruskolan, Parkskolan och Katedralskolan. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr. 51*. Kulturen i Lund.

Arkiv

Kulturens LA-arkiv

Kulturens LB-arkiv

Bilagor

1. Fyndlista

KM98166:	Material	Sakord	Antal	Vikt	Typ	Del	Antal	Kommentar	Intrasis fnr	Kontext nr
1	Keramik	Kärl	2	51	Yngre rödgods (BIIb)	Botten Buk	2		1	115
2	Bränd lera	Degel	1	8			1	Mkt osäker, kan vara sten	2	Lösfynd schaktbotten
2	Keramik	Kärl	1	4	Yngre rödgods (BIIb)	Buk	1		3	Lösfynd schaktbotten
3	Keramik	Kärl	2	6	Yngre rödgods (BIIb)	Buk	2		4	121
3	Keramik	Kärl	1	18	Yngre rödgods (BIIb)	Hänkel	1		5	121
3	Keramik	Kärl	2	31	Yngre rödgods (BIIb)	Mynning	3		6	121
3	Keramik	Kärl	1	2	Flintgods		1		7	121
3	Kakel	Ugnskakel	1	19	Rumpkakel		1		8	121
3	Bränd lera	Kritpipa	1	2		Skaft	1		9	121
3	Bränd lera	Kula	1	4	Spelkula		1		10	121
4	Keramik	Kärl	1	18	Yngre rödgods (BIIb)		1		11	116
5	Keramik	Kanna	1	17	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1		12	Lösfynd schaktbotten
6	Kalk-sten	Sättugn, ben	1				1	Frontsten/ben till sättugn	13	132

Bilaga 2. Kontexttabell

Intrasisld	Kontexttyp	Beskrivning
106	Nedgrävning	Fiberkabelschakt, befintligt.
108	Sten- tegelkonstruktion	Modernt betongfundament.
109	Lager fyllning	Fyllning i stolphål. Synligt från yta av morän. Ej undersökt.
111	Lager fyllning	Samma som 121, se beskrivning. 111 registrerades i samband med att betongfundament 108 grävdes upp. Moränen framkom på 0,9 m djup från befintlig markyta.
112	Lager fyllning	Gul- och brunflamligt lager. Lager med mycket rasing i form av gult och rött tegel, samt järnskrot och en lite slagg. Kan ha tillkommit i samband med rasing av 1800-talsbebyggelsen under 1900-talet. Ligger i flack nedgrävning (211). En liten skärva av en kaffekopp i flintgods med tryckt lila dekor noterades men har ej tillvaratagits.
115	Lager fyllning	Översta fyllning i nedgrävning, ev mindre brunn. Ej undersökt, kvarligger.
116	Lager fyllning	Sekundär fyllning i brunn (?). Ej undersökt, kvarligger.
117	Sten- tegelkonstruktion	Stenläggning av oklar genes. Avgrävd av stor nedgrävning i v (211) och av mindre (119) i ö. Fragmentariskt bevarad. Kan vara husgrund men förmodligen rest av stenläggning från 1800-talet. Under stenläggningen fanns ett tunt lager av lerfläckar som ej mättes in. Lera tolkas vara utlagd som fundamentering för stenläggningen. Även mellan stenarna fanns lite gul lera med tegelkross och järnskrot (ej insamlat).
118	Sten- tegelkonstruktion	Stenläggning, möjligen rest av ett golv. Fortsätter österut utanför schaktet.
119	Nedgrävning	Avröjning av stenläggning 117 och 118. Fortsätter utanför schaktet i öster. 1900-tal?
121	Lager fyllning	Finfördelat och närmast harpat material. Lagret tolkas som ett bakgårdslager som använts till odling, förmodligen under en lång tidsrymd. På vissa ställen anades en skiktning av lagret i sektion, men det var svårfångat i plan och osäkert. Yngre rödgods.
122	Lager fyllning	Konstruktionslager av lera. Schaktbotten. Kan vara fundamentering till 1800-talsbebyggelse då lagret låg i botten av nedgrävningen 211 som tolkats som resultat av avröjning.
123	Lager fyllning	Fyllning i trädgrop. Plaströr.
124	Nedgrävning	Trädgrop.
127	Lager fyllning	Kontexten består av en yttre ram av kalk, fylld med ren, gul lera. Det förekom partier med rött och gult tegel, samt betong och grus. Eventuellt fyllning i källare eller kalkgrop. Storlek 3,3×3,3, m. Ej undersökt, kvarligger.
128	Sten- tegelkonstruktion	Övre delen av en större sten framkom mot botten av odlingsjorden (121). I denna nivå föreföll kulturlagret skifta karaktär och blev något fuktigare och mörkare. Det sentida fyndmaterialet verkade upphöra. Enstaka mindre stenar noterades på ungefär samma

		nivå men mättes ej in. De var inte sammanhängande med den större stenen. Ev fortsättning på tidigare påträffad väg?
129	Lager fyllning	Raseringslager bestående av tegel i olika fraktioner, både rött och gult. Även en del tegelpannor. Lagret var fortfarande synligt i schaktbotten. Fynd av stödben till sättugn. Kan vara samma som 132/112 men djupare nedgrävt.
132	Lager fyllning	Schematiskt inmätt raseringslager som förmodligen kan dateras till 1900-tal och sättas i samband med rivningar av äldre byggnader i kvarteret. Ställvis förekom sjok av bränt material i form av träkol, sot och aska.
135	Nedgrävning	Ledningsschakt
201	Sten- tegelkonstruktion	Betonggrunder till annex, nu rivet.
205	Nedgrävning	Ledningsschakt, befintligt.
209	Lager fyllning	Asfalt och bärlager. Täcker hela schaktet, ej inmätt.
210	Nedgrävning	Fjärrvärmeledning som ska omhöljas med grus. Svart plastledning, ca 0,20 m i diameter som låg direkt på geotextil i området med skyddsrummet. (Ej på karta fig. 16, belägen väster om kartutsnitt i n-s orientering).
211	Nedgrävning	Nedgrävningen tolkas som ett resultat av avröjning, förmodligen i samband med att 1800-talsbebyggelsen revs. Fylld med 122/112. Södra begränsningen är osäker men anades eventuellt i schaktet för elanslutning.

2021

- 2021:1 Botanicum 15, Lund. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Aja Guldåker.
- 2021:2 Hustoftagårdens halmtak. Hustofta 3:6. Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2021:3 Kv Paradis 51, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2018. Adam Hultberg.
- 2021:4 Hörby kyrka, Hörby socken, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:5 Sankt Måns 21. RAÄ Lund 73:1/ Lämningsnr L1988:5459 Lunds stad & kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning samt schaktningsövervakning 2020. Sofia Lindberg.